

In de kracht van de opstanding

Bijbelstudies over Handelingen

Pieter J. Lalleman

**IN DE
KRACHT
VAN DE
OPSTANDING**

Ĵ/ark media

In de kracht van de opstanding
Bijbelstudies over Handelingen
Kringserie
Pieter J. Lalleman

Tweede druk, 2023

ISBN 978 90 33804 08 3

NUR 702

c-NUR 036

Omslagontwerp: Peter Slager, Garage-BNO

Opmaak binnenwerk: Peter Slager, Garage-BNO

De bijbelteksten in deze uitgave zijn, tenzij anders vermeld,
ontleend aan de Herziene statenvertaling © stichting HSV 2010.

De Kringserie is uitgegeven in samenwerking met de IZB.
izb.nl

De eerste druk verscheen in 2017, ISBN 9789033801372 (andere vormgeving).

©2023 Ark Media, een onderdeel van Jongbloed Christelijke Media – Leeuwarden
Alle rechten voorbehouden
jongbloedmedia.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1 Afwachtend begin	9
- Handelingen 1	
2 Geld en goed	16
- Handelingen 2:42-47, 4:31-5:11	
3 De bekering van Petrus	23
- Handelingen 10	
4 Hoera, we hebben een zuster!	30
- Handelingen 11:19-30 en 13:1-3	
5 Missie in Klein-Azië	37
-Handelingen 13:4-47	
6 Gevangen in Europa	44
-Handelingen 16	
7 Drie Griekse steden	51
-Handelingen 17	
8 Vrijspraak in Korinthe	58
-Handelingen 18:1-23	

9	Avonturen in Efeze	65
	- Handelingen 19:1, 8-40	
10	Vrije verkondiging in Rome	72
	- Handelingen 28:11-31	

Voorwoord

Het boek Handelingen is enig in zijn soort. Terwijl wij vier evangeliën hebben en een hele collectie brieven, vormt Handelingen een brug tussen deze twee groepen. Het boek vertelt hoe het goede nieuws over Jezus terechtkwam bij de mensen aan wie later brieven werden geschreven, en hoe de apostelen overal gemeenten vormden.

Handelingen bevat niet de naam van de schrijver, maar de traditie van de kerk vertelt ons dat het Lukas was, de arts die door Paulus wordt genoemd in Kolossenzen 4:14, 2 Timotheüs 4:11 en Filemon 24. Hoewel de traditie ook zegt dat hij een heidense achtergrond had, zou het me niet verbazen als hij Jood was: hij weet veel van het Oude Testament en schrijft veel over de verhouding tussen Joodse en heidense volgelingen van Jezus.

Omdat Handelingen een soort geschiedenisboek is, kunnen wij niet klakkeloos alles navolgen wat in het boek gebeurt. Het boek is geen kant-en-klaar lespakket en we moeten oppassen dat we niet alles wat gebeurt opvatten als een tijdloos voorbeeld. Meer hierover in hoofdstuk 1.

Lukas is selectief. Zijn boek vulde een grote papyrusrol, dus er was geen ruimte voor nog meer tekst. Dit boekje is ook een selectie: ik heb me geconcentreerd op de tweede helft van Handelingen, die minder bekend is dan de eerste helft en waarin het gaat over de verbreiding van het evangelie van de opgestane Heer onder Joden en heidenen. We zien dat het evangelie door veel mensen wordt aangenomen en dat er overal gemeenten ontstaan. De heilige Geest is aan het werk in de bevrijding en genezing van mensen. Paulus wijst er steeds op hoe God de verwachtingen van Israël heeft vervuld. Tegelijk zien we ook de weerstand tegen Gods Woord in de vorm van vervolging en gevangenschap.

Hier volgt een lijstje dat aangeeft wanneer de beschreven gebeurtenissen waarschijnlijk plaatsvonden:

Gebeurtenis	Hoofdstuk	Jaar
Pasen en Pinksteren	2	33
Bekering van Paulus	9	34 of 35
Eerste 'zendingreis'	13-14	48-49
Tweede 'zendingreis'	15:36-18:22	50-52
Derde 'zendingreis'	18:23-21:16	53-57
Gevangen in Caesarea	23-26	57-59
Gevangen in Rome	28	60-62

In dit boekje worden soms lange hoofdstukken behandeld; lees dan niet alles samen hardop of neem eventueel twee bijeenkomsten om de stof te behandelen. Vanwege de lengte wordt ook niet elk detail in de tekst behandeld.

Pieter J. Lalleman

AFWACHTEND BEGIN

Lezen: Handelingen 1

Inleiding en achtergrondinformatie

1. Handelingen laat zien wat het betekent dat het koninkrijk van God gekomen is. Het werd gebracht door de Heere Jezus, die nu in de hemel regeert. Hij wordt 'afgelost' door de heilige Geest: God gaat verder met zijn plan en stuurt zijn Geest om de volgelingen van Jezus te leiden en te helpen. Het koninkrijk breidt zich uit naar Rome en moet vervolgens de einden van de aarde bereiken.
2. Lange teksten werden in de oudheid verdeeld over diverse 'boeken', precies zoals Lukas hier doet. Zijn 'Evangelië naar de beschrijving van Lukas' is zijn eerste boek over Jezus. De inleiding fungeerde als een soort flaptekst en hierin verwees men terug naar het vorige boek. Ook dit deel wordt weer opgedragen aan Theofilus (vgl. Lukas 1:3), over wie wij verder niets weten.
3. Lukas begint zijn tweede boek met een uitgebreidere beschrijving van Jezus' hemelvaart dan hij in Lukas 24 had gegeven. Zo vormt de hemelvaart het scharnier tussen zijn twee boeken. Hierna begint voor Jezus' volgelingen een periode van wachten op de heilige Geest. Zij hebben Jezus' opdracht ontvangen, maar ze mogen nog niet aan het werk. Toch zitten ze niet stil.
4. In de verzen 15-26 schrijft Lukas in de stijl van het Oude Testament, als om te benadrukken dat de eerste volgelingen van Jezus Joden zijn. Een voorbeeld hiervan is 'in- en uitgaan' (vers 21).
5. We zien in dit hoofdstuk direct dat niet alles wat Lukas vertelt navolging verdient. Zoals ik in het voorwoord uitlegde, vertelt Lukas ons wat er is gebeurd, zonder dat hij alles goedkeurt.
6. De HSV heeft dit hoofdstuk goed in drieën gedeeld.

Uitleg bij de bijbeltekst

Verzen 1-2 Lukas verwijst terug naar het boek dat wij kennen als 'Het evangelie naar de beschrijving van Lukas'. Hij beschrijft dus nu het vervolg van de daden en het onderwijs van Jezus; met andere woorden, de Heere Jezus zal ook in dit tweede boek centraal staan. Na Hem worden de apostelen voorgesteld.

Vers 3 Vanaf het begin stelt Lukas de opstanding van Jezus centraal; we horen hierover overal in Handelingen. Er zijn veel ooggetuigen van de opstanding zodat niemand die kan ontkennen. Het was meer dan een visioen!

Verzen 3, 6 Het koninkrijk van God heeft een grote plaats in de evangeliën. In Handelingen komt het weinig voor, maar Lukas noemt het onder andere hier en aan het slot van het boek. Dat maakt duidelijk dat het toch een belangrijk thema is. Het koninkrijk van God is geen gebied en het valt niet samen met de kerk; het is een gebeuren. Gods wil geschiedt in zijn kerk en op heel de aarde – nu onvolkomen, in de toekomst op volmaakte wijze.

Verzen 4-5 Vanaf hier wijst het verhaal vooruit. Over de belofte van de Geest lezen we in Lukas 12:12 en Johannes 14:15-26; 16:7-15. Soms wordt voor het ontvangen van de Geest (2:38; 8:15) de uitdrukking 'gedoopt worden' gebruikt (11:16), soms 'vervuld worden' (2:4; 4:31; 9:17); er is geen verschil in betekenis.

Verzen 6-7 Jezus lijkt zijn volgelingen geen direct antwoord te geven, maar het antwoord is 'ja'. God was toen al bezig zijn koninkrijk te herstellen; zijn oude volk Israël werd nu uitgebreid met gelovigen uit de volken. Bij zijn hemelvaart nam Jezus formeel plaats op de troon en zijn volgelingen moeten dat nieuws doorgeven. Het is echter niet het soort koninkrijk waarop de leerlingen misschien hadden gehoopt, want zij krijgen niet direct een mooie troon en een goed leven aangeboden. God geeft geen onmiddellijke verlossing van hun vijanden, maar wel heeft Hij de 'macht' in de wereld (vers 7) en de volgelingen zullen 'kracht' ontvangen (vers 8) voor hun rol als getuigen, herauten van zijn koninkrijk. Het koninkrijk is waar zij – en wij – Jezus als Heer erkennen.

Vers 8 Jezus' woorden zijn gebaseerd op Jesaja 49:6. Een getuige is iemand die spreekt op basis van persoonlijke ervaring. Met 'het uiterste van de aarde' wordt niet Rome bedoeld, want die stad was het centrum van de toenmalige wereld. Voor mensen in het Romeinse Rijk waren Spanje, Ethiopië, India en het gebied van de Germanen de grenzen van de bekende wereld. Deze opdracht werd dus in de tijd van Handelingen nog niet voltooid.

Verzen 9-11 Lukas' beschrijving van Jezus' vertrek levert weinig moeilijkheden op voor ons die weten dat de aarde rond is en dat Gods woonplaats niet simpel 'boven' is. De belofte dat Jezus terug zal komen, geldt nog steeds! Voor even stuurt Hij toch maar een paar engelen om zijn onbegrijpende en waarschijnlijk verwarde volgelingen te helpen.

Vers 12 Lukas vertelt nu pas dat de hemelvaart plaatsvond vanaf de Olijfberg.

Een sabbatsreis is de afstand die een Jood volgens de regels van de Farizeeën mag afleggen zonder 'werk' te doen op de sabbat (bijv. Exodus 20:10; Leviticus 23:3), ongeveer 1200 meter. Lukas voegt dit detail toe om aan te geven dat Jezus vanuit Jeruzalem vertrok.

Vers 13 Dit is mogelijk dezelfde bovenzaal waar Jezus het avondmaal had gevierd met de leerlingen (Lukas 22:12); waarschijnlijk was de eigenaar ook een volgeling van de Heer. In elk geval vindt de groep Galileeërs hier een rustige plaats.

Vers 14 Lukas benadrukt vanaf het begin de sterke onderlinge gemeenschap van de gelovigen. Bidden is altijd goed, zeker wanneer de weg voorwaarts nog niet duidelijk is. Onder de vrouwen zijn waarschijnlijk degenen die Lukas noemde in Lukas 8:1-3 en 23:55-24:10.

Vers 15 De tijdsbepaling is vaag: op een van de dagen tussen de hemelvaart en de pinksterdag. Lukas heeft niet verteld dat Petrus formeel tot leider van de groep is gemaakt, en Petrus handelt waarschijnlijk tamelijk impulsief (vgl. Lukas 9:33; 22:33; 24:12). In de Joodse traditie waren er honderdtwintig personen nodig om een nieuwe gemeente te vormen. Het is ook begrijpelijk dat men aan het getal twaalf hechtte, want dat symboliseert het volk Israël (bijv. Exodus 24:4; 28:21; 39:14).

Vers 16 Petrus verwijst waarschijnlijk naar Psalm 41:10: 'Zelfs de man met wie ik in vrede leefde,

op wie ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft mij hard nagetrapt.' Hier gaat het over verraad door een vriend. Petrus citeert de tekst niet, maar zijn bijbel helpt hem om te begrijpen wat er was gebeurd.

Vers 17 Judas had er helemaal bij gehoord – zijn daad en zijn dood waren heel pijnlijk voor de anderen.

Verzen 18-19 Hier onderbreekt Lukas Petrus om de voorgeschiedenis te vertellen. Mattheüs 27:1-10 bevat andere details, die moeilijk passen bij Lukas' woorden. Judas had blijkbaar een stuk grond gekocht; dit wordt in het Evangelie naar Lukas niet verteld. De Joodse bevolking had al een bijnaam bedacht voor deze grond.

Vers 20 Petrus citeert Psalm 69:26 om een vacature uit te roepen en 109:8 om te verklaren dat deze vervuld moet worden. Hij gebruikt de Griekse vertaling, die iets anders is dan de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament.

Verzen 21-22 Hier blijkt weer hoe belangrijk de opstanding was in de eerste gemeente: een apostel spreekt in de eerste plaats over de opstanding van de Heer. Maar het is de vraag of Petrus gelijk heeft dat er *nu al* een andere apostel gekozen moet worden. Dat dit gebeurt voordat de heilige Geest gekomen is, is waarschijnlijk een fout van de gemeente: zij lopen op Gods leiding vooruit. Over Matthias horen we namelijk later niets meer, en had God niet allang Paulus in gedachten? Ook de manier van kiezen, met het lot, is niet iets wat wij moeten navolgen. (Hoe het loten precies ging, weten

we niet.) De eis dat deze persoon ooggetuige van Jezus moet zijn, is wel terecht. Men zoekt een man, want vrouwen waren onder het Joodse recht niet aanvaardbaar als 'getuige'.

Vers 23 Beide mannen zijn ons verder onbekend.

Vers 26 Ook Grieken en andere Joden gebruikten loten om tot beslissingen te komen, bijvoorbeeld voor het bepalen van de dienstroosters van de priesters (Lukas 1:9).

Toepassing

1. Dat Jezus terugkeert naar de hemel, betekent meer dan dat Hij 'weg' is. Jezus regeert nu als Koning op de troon naast God (vgl. Openbaring 3:21; 22:1,3). Lukas zegt weinig over de betekenis van de hemelvaart, maar zie Handelingen 2:33-36. We lezen er meer over in Hebreeën (1:3-4; 8:1; 12:2) en bij Paulus (bijv. Efeze 1:20-23).

2. Handelingen vertelt ons wat er is gebeurd, maar niet alles is een voorbeeld voor ons. In heel de Bijbel moeten we onderscheid maken tussen leerstellige gedeelten (zoals de brieven) en verhalende gedeelten (zoals bijvoorbeeld ook Richteren en Koningen). De Bijbel is gezaghebbend – maar niet alles is normatief voor ons. Een extreem voorbeeld van slecht gedrag is wat Ananias en Saffira deden (5:1-11), maar ook elders in Lukas' verhaal moeten we ons steeds afvragen of een gebeurtenis ook normatief is. Vaak leveren bijbelschrijvers zoals Lukas zelf commentaar, anders is herhaling een goede indicatie dat een daad naar Gods wil is.

3. De unieke positie van de apostelen was dat zij ooggetuigen waren geweest van de opgestane Heer. Daarom zijn er in later tijd vrijwel geen kerken meer die hun leiders apostelen noemen. Leiders zijn nodig, maar zij hebben niet het absolute gezag van de apostelen.

GESPREKSVRAGEN

1. Wat betekent het voor ons dat Jezus op de troon zit?
2. Hoe ga jij om met een wereldbeeld waarin Jezus naar boven stijgt om naar de hemel te gaan?
3. Waar liggen voor ons de uitersten van de aarde? Ver weg?
4. Op welke manier worden in jouw kerk leiders aangewezen? Is er een bijbelse onderbouwing van deze manier? Welke plaats heeft gebed hierbij?
5. Kunnen wij de Bijbel zien als de opvolger van de apostelen als het gaat om de opstanding van Jezus?
6. Houdt de opdracht van Jezus ook in dat wij getuigen zijn van de dingen die Jezus noemt in Lukas 4:18-19?

